imprimé sur www.torah-box.com/torah-pdf

ח: ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

בתחילת שעה ט"ו דהיא שעה שלישית של יום וסימן וי"ד פי' ביום ו' בסוף שעה י"ד היה המולד מאחר שלא היה ר"ה עד יום ו' שקידש אדם הראשון החדש נמצא שנברא העולם בכ"ה באלול ואותה שנה של תוהו שמונין משום דיום אחד בשנה חשוב שנה וכשמדקדק על מולד ניסן של תוהו שלפני תשרי של ישוב שכו נברא אדם תמצא מולד ניסן ברביעי בתשע שעות תרמ"ב מלקיס שאתה צריך להשליך ג' ד' תל"מ לאחריו ג' ימים ד' שעות תל"מ חלקים ומולד תשרי של תוהו שלפניו שנמצא ב' ה' ר"ד ולתקופה מניסן של תוהו מונין שהיתה התקופה בתחילת ליל ארבעה ונמצאת תקופת תשרי של ישוב כל אחריו ביום ד' ט"ו שעות כדאמרינן בפרק כילד מעברין [a] אין בין תקופה לתקופה אלא תשעים ואחד יום וז' שעות ומחצה נמצא דשתי תקופות ט"ו שעות ונמצא דקדמה תקופת תשרי למולד ל' כ"ג פי' יום אחד כ"ג שעות ונמצא דקדמה תקופת ניסן את המולד ז' ט' תרמ"ב דל חלי [b](שעה) עודפת התקופה על המולד ה' י' תרמ"ב פי' ה' ימים י' שעות תרמ"ב חלקים וכשתלך ה' י' תרמ"ב עם ל' כ"ג עולה ז' ט' תרמ"ב והרי עכשיו נוהגין למנות מתשרי של תוהו שנת העולם כדפי' ביום אחד בשנה חשוב שנה [c] ותקופת ניסן מונין מולד תשרי ג' ה' כ"ד וחקוקים להסיר ז' ט' תרמ"ב ודבר תימה הוא במה נחלקו ר"ל ור' יהושע דתניא לקמן (דף יב.) מונין לתקופה מניסן ולמולדות מתשרי והלא היו יכולים לברר הדבר דכ"ד שעות מיכסי סיהרא בין חדתא לעתיקא כדאיתא [d] בסוף פ"ק דערכין (דף ט: ושם) והם מלמיקין המולד זה מזה ג' ד' תל"מ כולי האי אין לאוי לטעות דאין יטעו בו שני ימיס: **שהחדש** מתכבה בו. שאין הלבנה נראית לרחוקים כגון שחרית לבני מערב וערבית לבני מזרח לפי שקטנה היא סמוך לחדושה כפי' הקונטרס והביא ר"ת [e] ראיה מויקרא רבה בפרשת אמור אל הכהנים דקאמר התם תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו והלא יום כסה ויום חג וחגו ביומו אלא תשרי ועוד מפרש ר"ת מתכסה מזומן כמו ליום הכפא יבא ביתו דבפרק חלק (סנהדרין דף לו:) גבי עמון ומואב שיבני בתי דאמרעא דישראל הוו וכו' [f] והר"ר משולם מפרש שהחדש מתכסה בו שאין חטאת ר"ח קרב בראש השנה כדכתיב מלבד עולת החדש ומנחתה ולא כתיב מלבד חטאת ועולה והקשה לו ר"ת דברים תוספתא דשבועות תניא [g](לי) שעירים מקריביס ישראל בכל שנה וחשיב י"ב בראשי חדשים ובאופן למוסף דר"ה ומיות אשר הנה מרובעות יסד ר"א הקליר מוספי חדש עשתי עשרה דהיינו פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה ושעיר לכפר והשיב לר"ת שלא אמר שאין בו מוסף אלא מתכסה שלא הזכיר הכא חטאת בקרא דמלבד כמו שהזכיר עולה ועוד פי' מתכסה שאין מזכירין מוסף של ר"ח בתפלה משום דאמרי' רשב"ג ה"ל בריה דבסים קליה עייל קמי מיכוותא כי מטי לראשי חדשים אישתיק ולא רלה לאמרו [h] פי' דמוטב שיבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על הזכאי פירוש ההוא דר"ח קרוי חייב משום דאמרי' [i] אמר הקב"ה הביאו כפרה וכו' עכ"ל ור"ת רגיל להזכיר ולומר מלבד עולת החדש ולסיים ושני שעירים לכפר חד דר"ח וחד דר"ה [j]: **בעשרה** בתשרי הוא. לרב אשי דאמר לעיל ארבעה ראשי השנה בד' ראשי חדשים [k] פריך [l] הא דא"ל רב חסדא לעיל רגל שבו ר"ה לרגלים [m] הוה נמי מלי לשנויי הכא הכי: **ורבנן** שנת חמשים אתה מונה. לרבנן כיון דאינה מתקדשת מתחילתה איצטריך ליה קרא להכי ולא איצטריך למעוטי סופה ממתת דמוסיפין מחול על הקדש דהשתא מבגיר בגיר אסופי מבעיא ואי"ת אדרבה כי"ש דלריך טפי משום דכתיב בקרא שנה ואין כאן שנה אלא אא"כ תמשך עד יוה"כ אחר ויש לומר דכיון דלא שייך טעמא דתוספת ממילא בלא שום יתור ממעטא מקרא דוקדשתם דמשמע דוקא שנת החמשים: ולי

שהחדש מתכבה בו הוי אומר זה ר"ה וכתיב [1] כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב ת"ר כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב מלמד שאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין א"כ קידשו ב"ד של מטה את החדש תניא אידך כי חק לישראל הוא אין לי אלא לישראל לאומות העולם מנין ת"ל משפט לאלהי יעקב א"כ מה ת"ל כי חק לישראל מלמד שישראל נכנסין תחילה לדין כדרב חסדא [2] דאמר רב חסדא מלך וציבור מלך נכנס תחילה לדין שנאמר [3] משפט עבדו ומשפט עמו מאי טעמא אי בעית אימא לאו אורח ארעא למיקם מלכא אבראי ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף: ולשמיטין: מנלן דכתיב [4] ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ וגמר שנה שנה מתשרי דכתיב [5] מראשית השנה ולגמור שנה שנה מניסן דכתיב [6] ראשון הוא לכם לחדשי השנה [7] דאין שנה שאין עמה חדשים ואין דנין שנה שאין עמה חדשים משנה שיש עמה חדשים: וליובלות: יובלות באחד בתשרי הוא יובלות בי' בתשרי הוא דכתיב [8] ביום הכפורים תעבירו שופר הא מני [9] רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא היא דתניא [7] וקדשתם את שנת החמשים שנה מה ת"ל לפי שנאמר ביוה"כ יכול לא תהא מתקדשת אלא מיוה"כ ואילך ת"ל וקדשתם את שנת החמשים מלמד שמתקדשת והולכת [10] מתחילתה מכאן אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא [11] אמר"ה עד יוה"כ לא היו עבדים נפטרין לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהם אלא אוכלין ושותין ושמחין ועטרותיהן בראשיהן כיון שהגיע יוה"כ [12] תקעו ב"ד בשופר נפטרו עבדים לבתיהן ושדות חוזרות לבעליהן ורבנן [13] שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים תניא אידך יובל היא מה תלמוד לומר לפי שנאמר וקדשתם את שנת החמשים יכול כשם שמתקדשת והולכת מתחילתה כך מתקדשת והולכת בסופה ואל תתמה שהרי מוסיפין מחול על קדש תלמוד לומר [8] יובל היא שנת החמשים שנת החמשים אתה מקדש ואי אתה מקדש שנת החמשים ואחת ורבנן

שהתחדש מתכבה בו. לרחוקים כגון שחרית לבני מערב וערבית לבני מזרח לפי שקטנה היא סמוך לחדושה: אלא אם כן קדשו החדש בו'. וה"ק אם קבעו ישראל את חק החדש יהא משפט להקב"ה: מלך וציבור. כשהקב"ה דן לאותם מלך נכנס תחילה: משפט עבדו. שלמה קאמר ליה: דליפוש חרון אף. כשביל עוונות לבור: מנלן. שנת שמיטה מקודשת מר"ה ואסור בעבודת הקרקע: וקדשתם שנת החמשים מה ת"ל. מכיון שאמר שבע שבתות שנים והעברת שופר (a) בחדש השביעי יודע אני שהיא שנת החמשים: לא נפטרים לבתיהם. דכתיב תעבירו שופר והדר וקראתם דרור: ולא משתעבדין. דכתיב וקדשתם את שנת החמשים: ועטרותיהן בראשיהן. אם רלה לשוס עטרה בראשו בראות שיצא חפשי: שנים אתה מקדש. כששנת יובל נכנסה מצוה על ב"ד לומר מקודשת השנה: ואי אתה מקדש שוס חדש. כר"א בר"ש דאמר לקמן בפרק שני (דף מד.) בין שנראה בזמנו בין שלא נראה בזמנו אין מקדשין אותו ויליף טעמא מהכא: לפי שנאמר וקדשתם את שנת החמשים. דילפינן מיניה שמתקדשת מתחלתה: יכול כך מתקדשת בסופה. אחר לאם השנה ומשון עד יום הכפורים: ואל תתמה. אם משמרין אותה בתוך שנה שלאחריה: שהרי מוסיפין מחול על קודש. כדאמרינן לקמן (ט.) בשמעתין: ת"ל יובל היא. מיעוטא היא: ורבנן

ברוקא היא דתניא [7] וקדשתם את שנת החמשים שנה מה ת"ל לפי שנאמר ביוה"כ יכול לא תהא מתקדשת אלא מיוה"כ ואילך ת"ל וקדשתם את שנת החמשים מלמד שמתקדשת והולכת [10] מתחילתה מכאן אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא [11] אמר"ה עד יוה"כ לא היו עבדים נפטרין לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהם אלא אוכלין ושותין ושמחין ועטרותיהן בראשיהן כיון שהגיע יוה"כ [12] תקעו ב"ד בשופר נפטרו עבדים לבתיהן ושדות חוזרות לבעליהן ורבנן [13] שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים תניא אידך יובל היא מה תלמוד לומר לפי שנאמר וקדשתם את שנת החמשים יכול כשם שמתקדשת והולכת מתחילתה כך מתקדשת והולכת בסופה ואל תתמה שהרי מוסיפין מחול על קדש תלמוד לומר [8] יובל היא שנת החמשים שנת החמשים אתה מקדש ואי אתה מקדש שנת החמשים ואחת

שנת החמשים שנה, שיכול בכניסתה תהא מתקדשת בראש השנה ויציאתה [נ"א: וביציאתה] תהא מושכת והולכת עד יום הכפורים, שכן מוסיפין מחול על קודש [נ"א: הקודש]. ת"ל יובל היא שנת החמישים שנה תהיה לכם, אין קדושתה אלא עד ראש השנה.

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ו מהל' שמיטין הל' יד סמג עשין קלא קלב ולאוין רסח:

הגהות הב"ח

(a) רש"י ד"ה וקדשתם כו' והעברת שופר תרועה ממדש: (b) תוס' ד"ה ולתקופות. כתפי' ביום אחד בשנה חשוב שנה ולתקופה מניסן ומולד תשרי נהר"ל: (c) תוס' ד"ה שהחדש כו' ולא רלה לאומרו דמוכח כל"ל ותיכת פי' נמתק: (d) ד"ה בעפרים כו' פריך דהא אמר רב חסדא כל"ל: (e) בא"ד לרגלים והבא נמי מצי לשנויי הכי:

מוסף רש"י

שהחדש מתכבה בו. שהלבנה אינה נראית בעולם לכל העולם, דמתיב בכסה (סנהדרין י"א:) שהלבנה מתכבה בו שאינה נראית לכל אדם אלא שחרית ליושבי מזרח וערבית ליושבי מערב, כדאמר (לקמן כ:) עפרים ואדרבע שעות מתכבה מיהא (ביצה טז.). הרי אומר זה ר"ה. שאנה בראש חדש, אבל אתר חגים נאמלא החדש הס (סנהדרין שם) דאלו אתר יו"ט כבר נתחלתה הלבנה במקלת ונראית בכל מקום (ביצה שם). בכסה ליום חגנו, אתחדש קאי, מקבו בחדוש הלבנה שופר בשביא מתכבה ביום חגנו (שם). מלך בבנם תחלה. לפני הקב"ה לדין (ע"ז ב:). משפט עבדו. שלמה המלך (שם). מקמי דליפוש חרון אף. של הקב"ה מפני פשעי לבור, שנת חס ושלום יפרע מן המלך כל סולתני מפני המרון (שם).

רבינו חננאל

ולשמיטין. מנלן, דכתיב ובשנה השביעית שבת שבתון וגו'. וגמר שנה שנה מתשרי דכתיב מראשית השנה. וליובלות. אוקימנא לר' ישמעאל דסבר האי דכתיב וקדשתם את שנת החמשים שנה וגו', מלמד שמתקדשת שנת היובל מתחלתה, כלומר מראש השנה. דייק [נ"א: דדאיק] מלישנא יתירא מאחר דכתיב וקדשתם את שנת החמשים, שנה למה בא, אלא ללמד שקידוש שנת היובל מראש השנה. ורבנן שחולקין על ר' ישמעאל אומרים למה בא שנה ללמדך כי היובל שנים אתה מקדשו ולא חדשים. תניא אידך יובל היא שנת החמשים שנה מה ת"ל, לפי שנאמר וקדשתם את

מסורת הש"ם

a) [לקמן טז.] ע"ז ב:, b) [נעיל ז, לקמן ט:], c) [ערכין כח.], d) [קידושין מ:], e) [נעיל ז:], f) [בבא קלא:, g) [לקמן כד.], h) [מיהיכין טו.], i) [נ"ל שנה], j) [נ"ל לקמן כ:], k) [וע' תוס' ביצה טז. ד"ה לאחוהו], l) [נ"ל ל"ב], m) [שבועות ט. חולין פ:], n) [וע"ע תוס' ביצה טז. ד"ה אחוהו וחי' עיהוהו מ. ד"ה זכיון וחי' לקמן לה.], o) [עי' רש"א].

תורה אור השלם

1. כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב:
תהלים פא ה
2. ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני יי קרבים אל יי אלהינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו:
מלכים א ח נט
3. ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לי׳ שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר:
ויקרא כה ד
4. ארץ אשר יי אלהיך דרש אתה תמיד עיני יי אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה:
דברים יא יב
5. החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה:
שמות יב ב
6. והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם:
ויקרא כה ט
7. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו:
ויקרא כה י
8. יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את סחיחיה ולא תבצרו את נזיריה:
ויקרא כה יא

גליון הש"ם

תד"ה שהחדש וכו'. והי"ד משולם בפרש. עיין יומא נ ע"א תד"ה אלא למ"ד:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com